

Ingvar Ambjørnsen

Gutten

Det var alltid noe kødd med Gutten. Enten så kom han for seint, eller han kom ikke i det hele tatt, eller han hissa på seg noen av de nyansatte, irriterte jentene ved å lese pornoblader i spisepausen, drog til formann' eller tok kvæletak på verneombud Ivers.

To ganger hadde han kjørt gaflene på trøyken tvers gjennom murveggen, to ganger hadde han fått sparken, og to ganger hadde bedriftsleder Reimers tatt ham til nåde igjen. Det het seg at

Reimers ikke kunne holde ut å se Gutten grine. Personlig trur jeg at bedriftssjef Reimers prøvde å holde en sosial profil. At han så lenge som mulig ville vise at han ikke var et vanlig kapitalistsvin som uten videre kasta en tulling ut i kulda på grunn av noen knuste ruter og et par ødelagte trøkker. Når det gjaldt Guttens voldstendenser, pekte han nokså korrekt på at dette bare kom til overflata når en eller annen lystigpetter fant på å kalle mora til Gutten for et ludder. Han bad oss pent om å la det være, og klubben hadde stilltiende vedtatt å møte bedriftsleder Reimers på dette punktet.

Gutten var stor. Veldig stor. Hvis han hadde retta ut den lute ryggen sin, er jeg sikker på at han hadde kommet opp i et par meter på strøpelesten. Blikket hans var alltid svart og aggressivt, bevegelsene nærmest desperate. Det het seg at han egentlig ikke var gæern, men jeg visste ikke helt hva jeg skulle tru om den saken. Den eneste gangen jeg hørte ham le, var da Kristian Snekker'n svelga en veps og døde før vi nådde fram til sjukehuset med ham.

Men slike utfall til tross: Det var ikke noe vondt i Gutten. Bare han fikk være i fred, og ikke fikk slengt etter seg at mora hans var et ludder, forløp dagene stort sett rolig. Riktignok var han et helvete når det gjaldt å kjøre trøkk, et konstant faremoment for seg sjøl og andre, men slikt venner en seg jo til på en arbeidsplass. Man er litt ekstra obs når man hankses med skjærer'n, man stikker ikke handa i smelteovnen – og man holder seg på god avstand når Gutten kommer kjørende med trøkken. Noe er det alle steder, og Gutten prøvde tross alt ikke å drepe oss med overlegg når han kom feiende med rullingsen i munnvika.

Verneombud Ivers og Gutten var fiender. Jeg veit ikke hva det kom av, men de var fiender. Kanskje det var Ivers som hadde begynt å kalle mora til Gutten for et ludder, eller kanskje de bare rett og slett ikke tålte hverandre reint intuitivt, slikt forekommer jo.

Ivers tok jobben som verneombud alvorlig. Det var et verv som han sa, et nødvendig, et viktig verv å forhindre at arbeideres liv og helse skulle gå fløyten på Reimers rørdelsfabrikk. Farene var mange. Her fantes smelteovner og presser med tonnevis av trøkk, råvarene vi brukte var stort sett messingstenger av forskjellig lengde og tykkelse, men med det til felles at de alle veide noe inn i helvetes mye. Vernestøvler var derfor obligatorisk.

Alle gikk med vernestøvler.

Bortsett fra Gutten. Gutten gikk med joggesko. Hver gang Ivers tok ham fatt og begynte å gnåle om vernestøvler, dytta Gutten ham til side og isolerte seg på dass en halvtime. Denne stadige kampen for å få brakt joggeskoa til Gutten på dynga hadde blitt noe av en kjepphest for Ivers – og kampen mot de tunge vernestøvlene

hadde utvikla seg til mani for Gutten. De stod som påler på hver sin side av arbeidsmiljøloven. Til slutt gikk det så langt at bedriftsleder Reimers ikke holdt ut maset fra Ivers lenger, han tok saken i egne hender, så å si, og troppa opp i egen høye person midt i matpausen. Han retta en dirrende pekefinger mot Gutten som var dovent opptatt av å drøvtygge kneipp med mysost, og sa idet han slengte fra seg to vernestøvler størrelse femogfjor: – Dette her er arbeidskontrakten din, Gutten. Og hvis ikke den passer deg, så kan du gå nå! Og idet han skulle lokke døra etter seg. – Og denne gangen hjelper det ikke at mora di ringer og griner!

Han forsvant ut.

– Det ludderet! var det en som sa.

Noen kniste.

Ellers bar rommet preg av en avventende holdning.

Gutten, som hadde hørt ordet «ludder», og som dessuten ikke kunne fordra å være i begivenhetenes sentrum, ble langsomt hummerrød. Hvilke tanker som jog fram og tilbake i den halvtomme skallen hans er ikke godt å vite, men jeg trur han tenkte på mor, og på et visst par joggesko. Midt på golvet lå de svarte vernestøvlene og lokka med fullt prestisjetap overfor Ivers som allerede hadde begynt å trekke på seg seierssmilet.

Det ble stille i et minutt eller to. Alles blick var vendt mot Gutten, som på sin side stirra trassig på ingenting.

Til slutt sa Andersen, som hadde det med å ta Guttens parti når det kneip: – Vær nå fornuftig, Gutten! Få på deg støvla!

Gutten sa: – Mora mi har jobba på trikotasjen i hele sitt liv. Fra hun var bare jentungen. Hun er ikke noe ludder.

– Vi veit det, sa Andersen: – Alle veit det.

Klokka ringte, vi reiste oss og gikk ut. Det var ikke noen god ånd på denne arbeidsplassen, men de fleste var tydelig letta over ikke å måtte se Gutten krype til korset.

– Ikke ett ord! sa Ivers og veiva rundt seg med pekefinger'n da vi gikk ned trappa. – Jeg vil ikke høre ett ord når han kommer med støvla på!

– Bare du kan holde kjeft sjøl, så går det nok bra, sa Andersen.

Det gikk et kvarter.

Det gikk en halvtime.

Så kom Gutten slepende med de nye vernestøvlene på beina. Ivers, som passa pressa, sendte alle nådeløse blick, mens Gutten tok plass på trækken og starta opp. Med et brak feide han gjennom gummiforhenget til lageret og ble borte.

Seinere på dagen ble Gutten satt til å føre ei av de store pressene. Egentlig var han fast på trækken, men han ble ofte sendt rundt i produksjonen når situasjonen krevde det. Gutta mora seg med

å trække ham på tærne hver gang de gikk forbi, og det gryntet Gutten gav fra seg hver gang, tyda på at han tross alt fant disse støvlene interessante. Etter ei tid begynte han å gi den fastskrudde pressa kraftige spark, og stirra med stor undring på føttene hver gang.

– Han har skjønt pointet, gutter! sa Ivers opprømt. – Han har faen meg skjønt pointet!

Joda. Gutten hadde skjønt pointet. Mens han hele tida fôra pressa med glødende messingbiter på størrelse med karbonader, satt han med et underfundig smil og sparka i stålblokka.

Jeg stod akkurat og pissa da jeg hørte skriket hans. Jeg skvatt så strålen sveipa godt oppover veggen og gjorde begge hender våte før jeg fikk den under kontroll. Da jeg kom ut i hallen, hadde det redselsfulle skriket gått over i høye stønn, og ei svak lukt av svinesteik lå i lufta.

Så hørte jeg stemmen til Ivers: – Båra! Få tak i båra, for svarte faen!

Gutten lå på golvet. Han hadde svima av, men kroppen rykka og spratt i krampe. Jeg kunne se at han hadde bitt seg i underleppa, kinnet var fullt av blod. På huk satt Ivers og Andersen og forsøkte å få dratt av ham den høyre støvelen. Da de omsider klarte det, gikk jeg bak maskinen min og spydde fra meg. Gutten hadde i et øyeblikks ukonsentrasjon, kanskje idet han gav maskinen et spark, mista ei av de glødende kjøttkakene. Den hadde falt rett ned i vernestøvelen og svidd seg tvers gjennom tjukkleggen og inn til beinet.

– Herregud! sa Ivers, der han stod og betrakta faenskapet, med den utbrente blodige støvelen i handa. – Det blir meg som må ringe det gamle ludderet og gi beskjed!

Fra Jesus står i porten, 1998

kødd: plunder, faenskap
ludder: løsaktig kvinne, hore
klubben: sammenslutningen av arbeidere på arbeidsplassen
rullingsen: den selvrullede sigaretten
intuitivt: uten å tenke
verv: oppgave
kjepphest: idé som en er (altfor) opptatt av
mani: sterk lyst, dille
jog: jage
trikotasjen: strikkefabrikken
opprømt: glad, munter